

BREDE ORCHIS

Dactylorhiza majalis

(foto Klaas van Haeringen / Buiten-beeld)

S22

Beschermingsstatus

Rode lijstcategorieën

Beschermingsstatus

Habitatrichtlijnsoort

Vogelrichtlijnsoort

Belangrijke leefgebieden

Korte soortbeschrijving

Soortkenmerken

De Brede orchis is een 15 tot 30 cm hoge, overblijvende plant. De bloeiwijze is een aar van maximaal 15 cm. De bloemen zijn tweezijdig symmetrisch. De onderste bloemslip die naar beneden wijst - ook wel kroonslip genoemd - heeft vaak een grote middenlob. De zijslippen wijzen omhoog.

De plant bloeit van eind mei tot begin juli met donkerpaarse bloemen.

Het blad is lancetvormig en drie tot vier keer zo lang als breed. Het is doorgaans wat breder van vorm dan dat van Rietorchis (*Dactylorhiza majalis* subsp. *praetermissa*). Het blad kan zowel gevlekt als ongevlekt zijn.

Biotoopvereisten

De Brede orchis groeit op zonnige plaatsen op vochtige tot natte, voedselarme tot matig voedselrijke, niet of slechts licht bemeste, zwak zure tot vaak kalkhoudende, humusrijke grond (veen, zand, leem, zavel, rivierklei en lichte zeeklei), in moerassig grasland, blauwgrasland, bermen, grazige duinvalleien en langs kwelsloten.

Nat grasland als typisch biotoop voor de Brede orchis (Bron: Vrienden van heverleebos en Meerdaalwoud)

Voorkomen in de provincie Vlaams-Brabant

Regionale verspreiding

De verspreiding van Brede orchis is niet zo goed gekend wegens verwarring met Rietorchis. De leemstreek vormt één van zijn voornaamste verspreidingsgebieden van Vlaanderen. In de provincie Vlaams-Brabant zijn waarnemingen bekend in de Laanvallei (Huldenberg), Snoekengracht (Boutersem), Tiens Broek (Tienen) en Hoegaarden.

Inventarisatieonderzoeken

geen

Knel- en aandachtspunten

- Ontwatering van gronden leidt tot verdroging en een ongunstige groeisituatie.
- Overstroming met beekwater van een slechte waterkwaliteit leidt tot verruiging van de vegetatie en verstoring en verslechtering van de bodemsituatie.
- Overmatige bemesting van landbouwgronden zorgt voor vermesting van groeibodems en verruiging van de vegetatie, door toevoer van voedingsstoffen.
- Omvorming van soortenrijk grasland naar productiegasland is nadelig en leidt tot het verdwijnen van Brede orchis.
- Gebrek aan beheer van graslanden leidt tot verruiging en verbossing.

Overzicht maatregelen

H4.1. Herstel waterhuishouding in natte graslanden

H4.13. Tegengaan van verbossing

S22.1. Maaibeheer

S22.2. Bemesting

Landschaps- en habitatgerichte maatregelen

H4.1. Herstel waterhuishouding in natte graslanden

Uitgangspunt is het behoud van een gunstige waterhuishouding op en rondom de bestaande groeiplaatsen en herstel van een verstoorde waterhuishouding in de nabijheid van gekende, voormalige of potentiële groeiplaatsen. Ingrepen om dit te bereiken zijn:

- het mogelijk maken van winterse overstromingen van de graslanden, hetzij met zuiver beekwater, hetzij door basenrijke kwel of een combinatie van beide;
- het handhaven van een hoog grondwaterpeil (plas-dras) in de winter;
- in de zomer het waterpeil laten zakken tot 20-80 cm onder het maaiveld.

H4.13. Tegengaan van verbossing

Kappen van overmatige bomen- en struikenopslag in grasland.

Soortgerichte maatregelen

S22.1. Maaibeheer

Jaarlijks maaien in de zomermaanden (eind juli tot eind augustus) en eventueel nabeweiden met runderen of schapen, waarbij het product vee-eenheden en aantal naweidedagen maximaal 100 is. Het maaien gebeurt met aangepast materiaal (bv. lagedrukbanden) dat geschikt is voor gebruik op een kwetsbare (natte) bodem.

S22.2. Bemesting

Bemesting matigen: een matige bemesting omhelst een stikstofgift tot maximaal 25 kg zuivere stikstof per hectare per jaar, via incidenteel (niet jaarlijks) toedienen van stalmest.

Financierings- en ondersteuningmogelijkheden

Algemeen

- Ondersteuning gemeentelijk natuurbeleid
- Subsidie voor de aankoop van natuurgebieden
- Landschapsteam

Soortgericht

- Bijzonder natuurbeschermingsproject

Habitatgericht

- Beheerovereenkomst verminderde bemesting voor een betere waterkwaliteit
- Beheerovereenkomst soortenrijke graslanden en akkers

Lopende initiatieven

Reservaatproject Rodebos en Laanbroeken (Initiatiefnemer is ANB).

Opvolgings- en evaluatiemogelijkheden

Opvolgen grondwaterpeil

- Meten van de grondwaterstand gedurende minimum 1 jaar d.m.v. het plaatsen van vaste grondwaterpeilbuizen.
- Uitvoeren van waterkwaliteitsanalyses

Opnemen van permanente kwadraten

Regelmatige opvolging van de vegetatieontwikkeling op vaste plaatsen met aandacht voor aandeel en ontwikkeling van Brede orchis en andere indicatieve en/of vegetatietyperende soorten.

Referenties & verdere informatie

Publicaties

- Bal D., Beije H.M. & Fellingner M. (2001). Handboek natuurdoeltypen. Rapport Expertisecentrum LNV nr. 2001/020. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Expertisecentrum LNV, Wageningen. 832 p.
- Koster, A. (1993). Vademecum wilde planten. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek i.s.m. Stichting Leefmilieu. Wageningen, Antwerpen. 272 p.
- Van Landuyt W., Hoste I., Vanhecke L., Van den Bremt P. Vercruyssen W. & De Beer D. (red.) (2006). Atlas van de Flora van Vlaanderen en het Brussels gewest. Nationale Plantentuin en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek i.s.m. Flo.Wer vzw. 1007 p.
- Vincent, L., Verbeke, W., Van Belle, J., De Cock, V., Verlinde, R., Reheul, D., Zwaenepoel, A., Van Den Berghe, J. & Lievens, F. (2006). Technisch vademecum grasland : harmonisch park- en groenbeheer. Afdeling Bos en Groen. Brussel. Belgium. 291 p.
- Weeda, E.J., Westra, R., Westra, CH; & Westra, T. (1985). Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties 5. IVN. Hilversum. 400 p.
- Zwaenepoel, A., 't Jollyn, F., Vandenbussche, V. & Hoffmann, M. (2002). Systematiek van natuurtypen voor de biotoop grasland. WVI, Brugge. 532 p.

Websites

- Kenniscentrum > Flora > Florabank
www.inbo.be/content/page.asp?pid=FLO_florabank
- Kenniscentrum > Flora > Atlas www.inbo.be/content/page.asp?pid=FLO_atlas
www.natuurpunt-meise.be/index.php/article/id=11/s=topic/nl/
- www.natuurstudiegroepdijleland.be/
- <http://wilde-planten.nl/brede%20orchis.htm>
- www.minInv.nederlandsesoorten.nl/Inv.db/Inv.db/i000252.html
- www.soortenbank.nl
- www.waarnemingen.be

Folders

geen

Advies

- Plantenwerkgroep